

[Hanne Reintoft.]

kendt, at forskellen mellem de 70 mill. kr. og de 700 mill. kr. er opstået ved det, arbejderne i en lang årrække har lavet af produktionsværdier, sammen med den andel, samfundet har skudt ind ved gunstige afskrivningsregler, ved vejanlæg osv. osv., altså ved samfundsskabte værdier og værdier skabt af arbejderne på B & W.

I det hele taget må man sige, det er en utrolig tillid, hr. Poul Dam har til en borgerlig regering: SF ønsker ikke hindringer for arbejderbevægelsens uindskrænkede aktions- og forhandlingsret fjernet — man vil ikke støtte vores forslag om arbejdsretten — men samtidig tror man, at man kan opfordre en borgerlig regering til at vedtage love, der indskrænker kapitalens magt og suveræne indflydelse. Måske venter hr. Poul Dam også, at kapitalismen en dag selv vedtager at afskaffe sig selv og så efter afstemning udvandler her i salen.

Der er lagt op til en principdiskussion. Det kan man ikke få på dette grundlag, for principper som de her i forslaget nedlagte er diskuteret og færdigdiskuteret for længst, og ved at komme med dem yder man blot endnu et trist bidrag — SF har snart ydet nogle stykker — til arbejderbevægelsens triste erfaringer om, hvor hurtig højreafvigelse fører ud i den fuldstændige principløshed.

Ordføreren for forslagsstillerne (Poul Dam): Jeg vil gerne begynde med at takke fru Hanne Reintoft for hendes tale. Jeg havde ventet den, og jeg ville have savnet den, hvis den ikke var kommet. Og så har Land og Folks læsere jo også noget i morgen, den er formodentlig allerede sat.

Jeg havde håbet at få en principdebat, og i en vis udstrækning er den naturligvis kommet. Jeg indrømmer, at det forhold, at der den 15. maj blev vedtaget denne dagsorden, i nogen grad kan siges at have taget noget af duften af det, og jeg indrømmer også, at det sene tidspunkt på folketingsåret ikke er særlig velegnet. Nu er det, som arbejdsministeren da også antydede, en ren tilfældighed, at de to ting kom samtidig, og med det pres, der har været på folketingstrykkeriet i den senere tid, vil man også forstå, at et forslag, der er fremsat den 15. maj, er indleveret nogle dage i forvejen, hvor ær-

lig talt ingen ved sin fornufts fulde brug kunne forudse den dagsorden, der blev vedtaget den 15. maj. (*Arbejdsministeren* [Lauge Dahlgaard]: Jeg kunne!).

Arbejdsministeren siger, han kunne, det skal jeg ikke kommentere nærmere.

Hovedtanken bag vores forslag er et syn på ledelsen af produktionen, hvorefter produktionsfaktorerne alle skal have reel medindflydelse på ledelsen, ikke alene, som tilfældet er i vor hidtidige udformning af det kapitalistiske system, den produktionsfaktor, som kapitalen udgør. Vi mener, at det er væsentligt ikke mindst for en arbejderbevægelse, der ønsker at lægge vægt på det menneskelige, at man anerkender, at arbejder, lønmodtageren, netop i sin egenskab af arbejder, i sin egenskab af lønmodtager bør have en reel indflydelse på ledelsen af den virksomhed, hvor han er ansat. Man skal ikke mere affinde sig med, at den ene produktionsfaktor, kapitalen, skal have eneret på at lede, på at træffe de afgørende beslutninger.

Det er klart, at et sådant i mange henseender nyt princip ikke i første omgang kan udmøntes i alle detaljer. Jeg tror nok, at man med vor praksis med hensyn til at stille forslag vil frygte, at vi kommer med et udarbejdet forslag i næste samling; det kan man roligt gøre, det gør vi såmænd nok. Det er jo ikke, fordi vi ikke har nogle forestillinger om, hvordan det skal gøres, men først og fremmest fordi et fuldt udarbejdet forslag på dette tidspunkt ville forfuske det principielle i sagen: ligestillingen af arbejdet som produktionsfaktor med kapitalen som produktionsfaktor.

Man kan sige, og jeg har hørt det sagt, at i de små virksomheder ville forholdene blive meget mærkelige, og det kan jeg forstå man siger, hvis man forestiller sig, at de små virksomheders forhold er patriarkalske i meget snæver gammeldags forstand, altså således at de beskæftigede ingen indflydelse har. Mit indtryk af det sandt patriarkalske er noget helt andet, nemlig at der dér virkelig er en medindflydelse, fordi man arbejder sammen så nært, at alle, også lønmodtagerne, er med til at træffe et stort antal af beslutningerne. Det var tilfældet i gammeldags håndværksvirksomheder meget ofte, det var også tilfældet i gammeldags landbrugsvirksomheder. Jeg kender også andre